

Magyar sajtójogi szabályok annotált gyűjteménye 1848–1989

Szerkesztette: Paál Vince

A sajtójogi szabályokat összegyűjtötte és annotációval ellátta:
Paál Vince és Tomasitz István

Bővítette és módosította: Paál Vince

Készült a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatudományi Intézete sajtótörténeti kutatásainak keretében.

Budapest, 2017.

Tartalomjegyzék

Bevezetés

Magyar sajtójogi szabályok 1848–1849

Magyar sajtójogi szabályok 1850–1867

Magyar sajtójogi szabályok 1867–1914

Magyar sajtójogi szabályok 1914–1918

Magyar sajtójogi szabályok 1918–1919

Magyar sajtójogi szabályok 1919–1939

Magyar sajtójogi szabályok 1939–1944

Magyar sajtójogi szabályok 1945–1948

Magyar sajtójogi szabályok 1949–1989

Bevezetés

Magyarországon 1848-tól 1989-ig szinte minden hatalom deklarálta a gondolat közlése szabadságának elvi tételét, azt azonban csak az általa üdvösnek vélt keretekben kívánta megvalósítani. Az első magyar sajtótörvénytől az 1989–1990. évi rendszerváltozásig eltelt csaknem másfél évszázad sajtószabályozásának története jó lenyomata annak, hogy az egyes időszakokban mennyire érvényesülhettek az emberi és az állampolgári szabadsági jogok.

A korának színvonalán álló 1848. évi liberális sajtótörvény – a vesztes szabadságharc miatt – nem sokáig érvényesülhetett. A magyarországi sajtó 1867 és 1914 közötti időszakban örvendhetett a legnagyobb szabadságnak. Az 1914. évben elfogadott második magyar sajtótörvény a korábbinál nagyobb felelősséget helyezett a nyomtatott szó terjesztőire. Természetesnek is mondható, hogy az első világháború során a kivételes hatalom alapján jelentősen megnövekedett a végrehajtó hatalom szerepe a sajtóellenőrzése terén is. A mindenkori kormányoknak az első nagyháború követelményeiből következő erős jogosítványai a sajtó megregulálására – különböző indokokkal – a két világháború között, sőt a második világháború követő években is fennmaradtak. Minőségi változást hozott az 1948-tól 1990-ig tartó államszocialista diktatúra, amelyben a sajtószabadság rendkívül keskeny mezsgyéjét – a dolgozó osztályok érdekeire hivatkozva – a hatalmat birtokló állampárt vezetői jelölték ki.

*

Az 1848-as európai forradalmi hullám Magyarországra is elhozta a sokak által évtizedek óta áhított polgári átalakulást, amely alkotmányjogilag az 1848. évi áprilisi törvényekben öltött testet. Az ország első polgári alkotmányaként is értelmezhető harmincegy törvénycikkből a tizennyolcas számú volt a sajtótörvény, amely a magyar történelemben először örökre megszüntetettnek nyilvánította az előzetes vizsgálatot, vagyis a cenzúrát és rögzítette, hogy „Gondolatait sajtó útján mindenki szabadon közölheti, és szabadon terjesztheti”. Ez azonban nem jelentette azt, hogy mindenkinek azonos lehetőségei nyíltak gondolatai és véleménye közzétételére. Nemcsak a lapalapítás vagy bármilyen nyomtatvány előállításának és terjesztésének jelentett ugyanis mindenkor költséges befektetést, hanem a törvényben megszabott meglehetősen tetemes összegű lapkaució is szűkebbre vonta a sajtószabadsággal élni tudók körét. A törvény nagy része a lapindítás és a nyomdaalapítás adminisztrációs kötelezettségeinek, valamint a sajtóvétségek hosszú sorának és azok büntető tételeinek ismertetéséből állt. Nem véletlen, hogy a kortársak is ellentétesen ítélték meg a magyar sajtójog történetének történeti távlatból ma már kétségtelenül kiemelkedő állomását. A sajtó szabadságának új keretei azonban szinte még ki sem alakultak, amikor a magyar szabadságharc 1849-ben bekövetkező bukásával az önkényuralom korszakában a sajtószabadság az 1848-as vívmányokhoz képest jóval szorosabbra vont korlátok közé szorult vissza. Az önkényuralom időszakában 1852-től egész Magyarország területén érvényben volt az új Sajtórendtartás (a katonai határőrvidéken bizonyos módosításokkal). Ez is fenntartotta a nyomtatott szó terjesztés előtti ellenőrzését, ami odavezetett, hogy a kiadók súlyos öncenzúrát alkalmaztak, hiszen amennyiben a már nagy költséggel kinyomtatott sajtótermék terjesztését a hatóság nem engedélyezte és lefoglalta, az nagy anyagi veszteséget okozott számukra.

Az 1867. évi kiegyezés eredményeként az áprilisi törvények – bizonyos módosítások után – újra a magyar jogrendszer részeivé váltak. A sajtótörvény is kisebb módosításokkal ismételen hatályba lépett, kivéve Erdélyt, ahol 1900-ig az 1852-ben kiadott, majd többször módosított Sajtórendtartás volt érvényben. Fokozatosan kiépült a sajtóügyekben is eljáró

esküdtbírósi rendszer (Erdélyben csak 1871-ben vezették be), amely Magyarországon egészen az első világháborúig meghatározó elem volt a sajtó útján elkövetett kihágások és vétségek feletti ítélkezésben. Már a kiegyezés létrejöttkor sokan megfogalmazták egy a gyakorlati étellel jobban számot vető, új sajtónovella szükségességét, annak elfogadására akkor nem került sor. Helyette a végrehajtó hatalom – a törvényhozástól kapott felhatalmazás alapján – több mint húsz sajtórendészeti, sajtó-büntetőeljárás és sajtó-büntetésvégrehajtási rendelettel pontosította, illetve egészítette ki a sajtó világának szabályozását. A Büntetőtörvénykönyv (1878: V. tc. – Csemegi-kódex), a kihágásokról szóló Büntetőtörvénykönyv (1879: XL. tc.), valamint az azokat életbeléptető törvencikk (1880: XXXVII. tc.) is számos pontban módosította a sajtótörvénynek a sajtó útján elkövetett vétségekről és bűncselekményekről, valamint azok szankcionálásáról szóló részeit. 1900-ra az 1848-as sajtótörvény negyvenöt cikkelyéből már csak huszonkettő volt érvényben.

A modern és egységes szabályozás megteremtése jegyében született meg az új sajtótörvény, az *1914. évi XIV. törvencikk a sajtóról*. Az új sajtótörvény – elődjéhez hasonlóan – kinyilvánította: „Sajtó útján mindenki szabadon közölheti és terjesztheti gondolatait”. A törvény készítői sem tagadták azonban, hogy az megszorításokat tartalmaz a korábbi helyzethez képest. Ezt azzal indokolták, hogy a sajtó megnövekedett súlya a véleményformálók felelősségét is megnövelte, ennek pedig a törvényi konzekvenciáit is le kell vonni, vagyis a sajtót kialakult kapitalista, vállalkozói adminisztratív keretek közé kell helyezni. A sajtótörvény fogadtatása – elődjéhez hasonlóan – igen vegyes volt. Ellenzői egyenesen a sajtó teljes gúzsba kötését látták benne. Az új sajtótörvény bevezette a helyreigazítási jogot, amely a törvény ellenzői körében talán a legnagyobb ellenállást váltotta ki. (Az, akiről időszaki lap nyíltan vagy burkoltan „valótlan tényeket” közölt vagy „való tényeket hamis színben” tüntetett fel, helyreigazító nyilatkozat közzétételét követelhetette.)

Részletesebben szabályozta a fokozatos felelősség elvét is. Az új sajtótörvény értelmében a szerző felelőssége a kiadóra hárult, ha a sajtóterméket a büntető törvénybe ütköző tartalommal egyenesen a kiadó rendelte meg. Az új sajtótörvény egy olyan fokozatos felelősségi rendszert állított fel, amelyben időszaki lapok esetében a szerző, majd a felelős szerkesztő, majd kiadó sorrendjében következett a sajtójogi felelősség, de azt mindig csak egy személy viselte. Ugyancsak a kiadókra jelenthetett terhet a sajtóbeli közleménnyel okozott kár megtérítésének kötelessége, olyan esetekben is, amikor a sajtóközlemény tartalma egyébként nem volt bűncselekmény. A törvény egyik további jelentős újítása volt, hogy szabályozta az időszaki lap kiadója és szerkesztőségének tagjai közötti jogviszonyt is. Az újságírók és munkaadók viszonyáról addig az ipartörvény rendelkezett, amelynek értelmében az újságírók jogállása a kereskedő segédekkel volt azonos. A sajtótörvény az értelmiségi foglalkozás rangjára emelte az újságírói hivatást.

A történelem annyiban ismételte önmagát, hogy a második magyar sajtótörvénynek sem volt megfelelő „kifutási ideje”, mert hatályba lépését követően néhány hónap múlva kitört az első világháború, ami azzal is járt, hogy a végrehajtó hatalom – a kivételes hatalomról szóló 1912. évi LXIII. tc.-ben kapott felhatalmazással élve – rendeletek sorával szűkítette a sajtó addigi szabadságát. Jogilag ugyan az előzetes sajtóellenőrzést csak az „arra okot szolgáltató és (külön megjelölendő)” sajtótermékek esetében vezették be, de mivel a „hadviselés érdekeit veszélyeztető” sajtótermékek megjelenését és terjesztését a belügyminiszter betilthatta, a lapok többsége igyekezett elkerülni az előzetes ellenőrzés alá helyezést, így közleményeiket előre bemutatták az illetékes bizottságnak, mondjon véleményt, azok tartalma ütközik-e a hadviselés érdekeivel. A gyakorlatban ezáltal lényegében a cenzurális viszonyok váltak általánossá. A sajtótermékek külföldre való kivitelét, illetve onnan történő behozatalát is súlyosan korlátozták.

A világháborús összeomlást követően, a régi elitet leváltó polgári demokratikus erők alkotta kormányok hatályon kívül helyezték a kivételes hatalom alapján hozott

sajtószabadságot korlátozó háborús rendeleteket. „Néptörvény”-t fogadtak el a sajtóról, amely immár a harmadik jogi aktus volt a magyar történelemben, amely deklarálta a sajtószabadság érvényesülését. A papírhiány és az országban uralkodó anarchikus viszonyok, amikor napirenden volt, hogy feldühödött tömegek kiadóhivatalokat és nyomdákat rongáljanak meg, illetve újságírókat verjenek össze, nem tették azonban lehetővé, hogy a sajtó valóban szabadon működhessen. Az 1919 márciusában hatalomra kerülő Tanácsköztársaság elvi szinten sem állt a sajtó teljességének szabadsága mellett, azt csak a „proletariátus sajtója” számára tartotta kívánatosnak. A polgári sajtóorgánumokat ennek megfelelően be is tiltotta. A tanács hatalmat váltó, néhány napig működő szakszervezeti kormány a Tanácsköztársaság által hozott, sajtót korlátozó rendeleteket hatályon kívül helyezte, és visszaállította a sajtó szabadságát elviekben garantáló II. Néptörvényt.

A Budapestre bevonuló román hadsereg aztán újra bevezette a cenzúrát. Az ellenforradalmi Friedrich-kormány visszatért a világháború alatt érvényben levő, a kivételes hatalom alapján álló sajtóellenőrzés rendszeréhez, annyi szigorítással, hogy valamennyi sajtóterméket előzetes cenzúra alá vont. A hatalomra kerülő ellenforradalmi rendszer első éveiről is elmondható, hogy a sajtónak nemcsak a jogszabályok szabtak kereteket, hanem a Nemzeti Hadsereg, a katonaság, a különböző szélsőjobboldali terrorista különítmények és a helyi hatóságok önkénye is. 1921 végén ugyan megszűnt az előzetes bemutatási kötelezettség (cenzúra), az 1914. évi sajtótörvény azonban teljes egészében továbbra sem érvényesülhetett, hiszen a szabadságjogok korlátozását lehetővé tevő „kivételes hatalmat” bizonyos tekintetben a Horthy-korszak egészében fenntartották. Az állam és a társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló 1921. évi III. tc. pedig nemcsak a sajtó útján elkövethető bűncselekmények körét bővítette ki, amennyiben újabb deliktumokat sorolt ide („az állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos” felforgatására vagy megsemmisítésére való felhívás, „valamely társadalmi osztály kizárólagos uralmának erőszakos úton való létesítésének” követelése, „a katonaság intézménye, a magyar fegyveres erő, a m. kir. csendőrség vagy a m. kir. államrendőrség elleni” gyűlöletkeltés, a „magyar nemzet megbecsülésének csorbítása” vagy „hitelének sértése”, a „magyar állam vagy a magyar nemzet ellen meggyalázó kifejezés használata”, hanem a kiszabható büntetéseket is szigorította. Annak a gyakorlatnak a fenntartása pedig, hogy új időszaki lapot csak a miniszterelnöki engedélyével lehetett indítani, valamint, hogy bírósági ítélet nélkül a belügyminiszter lapokat tilthatott be, a két világháború közötti időszakban a sajtószabadság súlyos korlátozásaként értékelhető.

A második világháború előestéjén a sajtószabadság további szűkítése következett be. Az ún. első zsidótörvény (1938. évi XV. törvénycikk a társadalmi és a gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról) értelmében az újságírói foglalkozást az újonnan felállított újságírói kamara tagságához köthették, amelyben azonban a zsidó származásúak a tagság 20%-t nem haladhatták meg. Egy évvel később az ún. második zsidótörvény (1939. évi IV. törvénycikk a zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról) ezt a számot 6%-ra csökkentette. Az 1938. évi XVIII. törvénycikk az állami rend megóvása végett szükséges sajtórendészeti rendelkezésekről (a sajtótörvény módosítása) pedig a nem időszaki sajtótermékek esetében lényegében elrendelte az előzetes cenzúra intézményét, a miniszterelnöknek az időszaki lapok indításának engedélyezésére vonatkozó rendeletben biztosított jogát immár törvényben rögzítette. A törvény a nem naponta megjelenő lapok esetében a miniszterelnöki engedélyek megújítását is előírta. Ennek során az érintett lapok mintegy 10%-a nem kapott újra engedélyt a megjelenéshez.

Az 1939. évi II. tc. a honvédelemről – a háborúra való felkészülés jegyében – a kivételes hatalom alapján történő kormányzás jogi alapját teremtette meg (egyidejűleg pedig hatályon kívül helyezte az addig a kivételes hatalom gyakorlását lehetővé tevő 1912. évi LXIII. törvénycikket). A törvény felhatalmazta a kormányt a sajtótermékek ellenőrzés alá helyezésére, a belügyminisztert pedig arra, hogy a „hadviselés érdekét vagy az állam más

fontos érdekét hátrányosan érintő” sajtótermék terjesztését megtiltsa. A második világháború kitörésekor a kormány a felhatalmazást igénybe véve bevezette az előzetes cenzúrát, és számos egyéb, a sajtót korlátozó rendeletet adott ki. Az előzetes ellenőrzés aztán a világháború idején egyszer kötelező, másszor fakultatív jelleggel működött. A honvédelmet, a külpolitikát, az ország belső rendjét, gazdasági érdekeit, a köznyugalmat, a közbiztonságot stb. érintő sajtóközlemények cenzúra alá tartoztak. A papírhiányból fakadó terjedelmi korlátozások megint csak a sajtó normális működésének gátját képezték.

Magyarországnak a hitleri Németország általi megszállásának következményeként a nem szélsőjobboldali lapokat betiltották, rendeletben írták elő a közgyűjtemények „zsidó” szerzőktől származó sajtótermékeinek begyűjtését és megsemmisítését.

Magyarország 1944 ősztől 1945 tavaszáig hadszíntér volt, ez pedig azzal a következménnyel járt, hogy az országban ez idő alatt egyidejűleg kétféle sajtójog létezett. A nyugati részen a nyilas kormányzat sajtójoga, míg a szovjet csapatok előrenyomulásával egyre nagyobb keleti részen az Ideiglenes Kormányban képviselt pártok sajtójoga, korlátozva a Szövetséges Ellenőrző Bizottság (SZEK) által. A Fegyverszüneti Egyezmény értelmében új lap indításához és mozgófilm levetítéséhez a SZEK engedélye volt szükséges. Szintén a Fegyverszüneti Egyezmény alapján került sor a fasiszta érzelmű, szovjet ellenes és antidemokratikus sajtótermékek megsemmisítését elrendelő miniszterelnöki rendelet kiadására. Hatályon kívül helyezték az 1938 és 1944 között hozott zsidótörvényeket, így megszűnt az újságírói pályán is a vallási és felekezeti megkülönböztetés lehetősége. Ugyanakkor továbbra is érvényben volt az 1914. évi sajtótörvény, illetve az azt módosító 1938. évi XVIII. tc. is, a lapindítás miniszterelnöki engedélyezésével, továbbá a belügyminiszter lapbetiltási joga is megmaradt. Az alatt az idő alatt, amíg az országban harcok dúltak, valamennyi sajtótermék esetében kötelező volt az előzetes cenzúra is. Az ország egész területének a német haderők alóli felszabadítása után a Nemzeti Függetlenségi Frontba tömörült pártok és az egyházak sajtótermékeit kivették a cenzúrát bevezető rendelet hatálya alól. A békeszerződés aláírása és a SZEK mandátumának megszűnése után rendeletben szabályozták, hogy könyvet, időszaki és nem időszaki lapot kinyomtatni és megjelentetni csak a kormány engedélyével lehet, sőt az érvényes lapengedélyek megújítását is elrendelték. Lényegében tehát a koalíciós időszak sajtószabályozása sem hozott a Horthy-korszak gyakorlatához képest jelentősen eltérő megoldást.

A kommunista hatalomátvétel mintegy záró akkordjaként tekinthető az új sztálinista alkotmány (1949. évi XX. tc.) elfogadása, amely a sajtó szabadságának elveiben is új értelmezést adta, amikor a kimondta, hogy a Magyar Népköztársaság a „dolgozók érdekeinek megfelelően” biztosítja a sajtószabadságot. A kommunista hatalomátvétellel bekövetkező változás nem tükröződik a sajtójogi szabályozásban. A kiépült állampárti irányítás és az azzal párhuzamos új intézményrendszer önmagában is elegendő volt ugyanis a sajtó szocialista uniformizálására. A lapengedélyeket a pártszervek véleményének kikérése után bírálta el az illetékes minisztérium stb. Az előzetes ellenőrzést bevezető rendelet ugyan hatályban maradt, de a gyakorlatban csak bizonyos sajtótermékek (pl. egyházi lapok) esetében alkalmazták, a kialakult rendszeren belüli szűrők feleslegessé tették azt.

A Kádár-korszakban többször kísérlet történt új sajtótörvény megalkotására. Az első alkalommal azonban csak egy rendelet született [26/1959. (V. 1.) Korm. számú], amely viszont azért is korszakos jelentőségű, mert hatályon kívül helyezte az addig érvényben lévő 1914. évi sajtótörvényt, az azt módosító 1938. évi XVIII. törvénycikket, valamint két törvényi paragrafus, öt kormányrendelet, három miniszterelnöki rendelet és öt miniszteri rendelet szerepét vette át. A rendelet az érvényes gyakorlatnak megfelelően engedélyhez kötötte az időszaki lapok megjelentetését. Rendelkezett a sajtó-helyreigazítás szabályairól is (az állami, gazdasági vagy társadalmi szervek és szervezetek, valamint magánszemélyek – illetve „közérdek sérelme esetén” a miniszterek – számára lehetővé tette, hogy a nyomtatott vagy

elektronikus sajtóban helyreigazítást követeljenek, amennyiben az „valótlan tényt közölt”). A sajtó-közigazgatási szabályok végül csak 1986-ban épültek be a nyomtatott sajtó működésének egészét átfogó sajtótörvénybe (II. törvény), ami azonban lényegében nem volt több egy igen rövid sajtórendészeti kódexnél. Nem foglalkozott a mindinkább alapvető fontosságú elektronikus médiával sem, amelyről csak egy 1974-ben hozott kormányhatározat szólt, amely két önálló intézménnyé alakította és a miniszterelnök felügyelete alá helyezte az addig osztatlan szervként működő televíziót és rádiót.

A szocialista korszak jogalkotására jellemző volt, hogy az állampárt vezető testületeinek határozatai nagyobb súllyal bírtak, mint az inkább csak a technikai szabályokat tartalmazó jogszabályok, kormányhatározatok. Ez érvényesült a sajtó szabályozásának terén is.

*

A kötet az 1848 és 1989 közötti magyarországi sajtóra vonatkozó törvények, törvényerejű rendeletek, különböző állami szervek rendeleteinek, határozatainak, utasításainak stb., összefoglalóan: *sajtójogi szabályainak* gyűjteményét tartalmazza. A „jogszabály” elnevezést azért kerüljük, mert gyűjtési körünket a jogszabály fogalmánál szélesebb körben határoztuk meg, a jogszabály definíciójába bele nem tartozó jogi rendelkezéseket is felvettünk a gyűjteménybe. A gyűjtés során teljességre törekedtünk ugyan, de találtunk jónéhány olyan sajtójogi rendelkezést, amelyekre egyéb jogi szabályokban utalás történik, szövegüket azonban nem sikerült meglelnünk. A gyűjtés köre kiterjedt a filmre, a filmszínházakra, a rádiózásra és a televíziózásra vonatkozó jogi rendelkezésekre is.

A sajtóval kapcsolatos szabályokat az alábbi kiadványokból és adatbázisokból gyűjtöttük össze.¹ Az első felelős magyar kormány kezdetben nem rendelkezett saját „közlönnyel”. Annak szerepét az első hónapokban a *Pesti Hírlap* látta el, amely „hivatalos” rovatában közölte a kormány rendelkezéseit. Az első magyar hivatalos lap a *Közlöny* volt, amely 1848. június 8-tól 1849. augusztus 11-ig jelent meg. Az 1850-es évek abszolutizmusa alatt a „*Magyarországot illető Országos Törvény- és Kormánylap*” tartalmazta a jogi rendelkezéseket. Ez a kiadvány 1850 és 1859 között jelent meg. Ezzel párhuzamosan 1849. november 15-től a *Magyar Hírlap*, majd 1853. január 1-től a *Budapesti Hírlap* a kormányzat félhivatalos lapjaként „Hivatalos rész” című rovatában szintén közölte a „nyílt parancsokat” és rendeleteket. 1860. december 1-től 1867. február 19-ig, a kiegyezésig, a *Sürgöny* című kiadvány volt a kormányzat hivatalos közlönye. 1867. március 12-én indult a dualizmus kori magyar kormányok hivatalos értesítője, a *Budapesti Közlöny*, amely ezt a szerepét megszűnéséig, 1944 végéig megtartotta. Utóda az 1945. január 4-én elindult *Magyar Közlöny*, amely kisebb-nagyobb formai, szerkezeti és tartalmi változásokkal napjainkig a jogszabályok hivatalos közzétételének orgánuma.

A törvényeket tartalmazó *Országos Törvénytár* 1868. április 30-án indult. A kiegyezés évében indult el a királyi és kormányrendeletek hivatalos gyűjteménye is, az évenként kiadott *Magyarországi Rendeletek Tára*, amely 1945-ig jelent meg. Utóbbi kettő online is hozzáférhető.² A rendeletek kihirdetésének és ezzel hatályosságának kritériuma azonban továbbra is a *Budapesti Közlöny*ben való megjelenés volt. A Tanácsköztársaság hivatalos lapjának szerepét a *Tanácsköztársaság* című lap töltötte be, amely 1919. március 26-a és augusztus 1-je között százhet számban hozta nyilvánosságra a népbiztosok rendeleteit és tanács hatalom egyéb jogi aktusait. Az 1945 után a Minisztertanács Titkársága/Hivatala évente adta ki a *Törvények és rendeletek hivatalos gyűjteményét*.

¹ A hivatalos közlönyök történetéhez ld.: *A magyar hivatalos közlöny 150 éve*. Lajosmizse, Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 1998. <http://www.mhk.hu/Archiv/public/cdjogasz/PDF/mm.pdf>

² <http://1000ev.hu/> és <http://dt.ogyk.hu/hu/gyujtemenyismertetek/jogforrasok/rendeletek-tara>

Ezekon kívül használtuk az online is hozzáférhető ágazati közlönyöket: a *Belügyi Közlönyt*, az *Igazságügyi Közlönyt* és a *Hivatalos Közlönyt* is.³ A *hatályban levő igazságügyministeri rendeletek rendszeres gyűjteménye* című több kötetes mű VII. kötetét⁴ is haszonnal forgattuk.

A közlésnél lehetőség szerint megtartottuk a sajtójogi szabályoknak a felhasznált gyűjteményekben megtalálható tagolását. Ettől a címekben tértünk el, amelyeket igyekeztünk egységesen szerkeszteni, illetve a helytakarékoság érdekében számos alkalommal az eredetinel „sűrűbb” szövegszerkesztést alkalmaztunk. Megtartottuk a régi írásmódot is. Ettől csak ott tértünk el, ahol az eredeti szövegben szereplő rövid „i” és rövid „u” helyett a mai helyesírás szerint hosszú „í”, illetve hosszú „ú” a helyes, ezekben az esetekben ugyanis a két magánhangzó írásában a korabeli szövegekben sem tapasztaltunk konzekvens eljárást. Az eredeti szövegben található nyilvánvaló betűtévesztéseket és betűkihagyásokat külön megjelölés nélkül javítottuk.

A sajtójogi szabályok címe és szövege között jól elkülönítve, dőlt betűvel röviden összefoglaltuk az adott jogforrás tartalmát, esetenként megadtuk a kekezés dátumát, a hatálybalépés napját, a módosított vagy hatályon kívül helyezett jogforrás számát, továbbá utaltunk az adott jogforrást kiegészítő, módosító vagy hatályon kívül helyező jogforrásra. A címekben és helyenként a jogforrások szövegében előforduló [] (szögletes zárójelek) a szerkesztő magyarázó kiegészítéseit tartalmazzák. A [...] (szögletes zárójelben három pont) a kihagyásokat jelöli.

Paál Vince

³ <http://dt.ogyk.hu/hu/gyujtemenyismertetok/jogforrasok/agazati-kozlonyok>

⁴ MARSCHALKÓ János (a m. kir. igazságügyminister megbízásából készítette): *A hatályban levő igazságügyministeri rendeletek rendszeres gyűjteménye*. Budapest, 1896–1909.